

Фінансовий стан сільського господарства, як в цілому по області, так і великотоварних підприємств залишається на рівні, який не дає можливості покривати поточні витрати та вкладати кошти у розширене виробництво. Спеціалізація

великотоварних підприємств на виробництві 2-3-х високотоварних галузей рослинництва та ігнорування розвитку тваринництва не сприяє вирішенню продовольчою проблемою в цілому.

Список використаної літератури:

1. Амбросов В. Я. Наукові положення удосконалення економічного і госпо дарського механізмів розвитку сільського господарства / В. Я. Амбросов, Т. Г. Маренич // Економіка АПК. – 2005. – № 10. – С. 14-18.
2. Месель-Веселяк В. Я. Аграрна реформа та організаційно-економічні трансформації в сільському господарстві // економіка АПК. – 2010. – № 4. – с.5.
3. Михасюк І. Розвиток приватних агроформувань і подолання аграрної кризи/ І. Михасюк // Економіка України. – 2000. – № 8. – С. 62.
4. Статистичний щорічник: Львівська область 2013 рік / за ред. С. І. Зимовіної. – Львів.: Головне управління статистики у Львівській області. – 2013. – Ч. 1. – 365 с.
5. Красноручький О. О. Управління збутом продукції аграрних підприємств: теорія, методологія, практика : дис. – Красноручький Олександрович.

Кыц М.В. Финансовое состояние и проблемы развития крупнотоварных сельскохозяйственных предприятий

В статье обосновано содержание, преимущества и проведенный анализ деятельности крупнотоварных сельскохозяйственных предприятий во Львовской области. Осуществлен анализ факторов функционирования крупнотоварных сельскохозяйственных предприятий через оценку их экономической эффективности и стойкости на рынке.

Ключевые слова: крупнотоварные сельскохозяйственные предприятия, инвестиции, интеграционные процессы, эффективность производства, рентабельность.

Kits M.V. Financial state and development of large product agricultural enterprises

In the article maintenance, advantages and conducted analysis of activity of large product agricultural enterprises, is reasonable in the Lviv area. The analysis factors of functioning of large product agricultural enterprises is carried out through an estimation them economic efficiency and firmness at the market.

Keywords: large product agricultural enterprises, investments, integration processes, efficiency of production, profitability.

Дата надходження до редакції: 15.01.2015

Рецензент: к.е.н., доцент Маслак О.М.

АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ БУРЯКОЦУКРОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

А. Г. Бабенко, д.е.н., професор, Дніпропетровська державна фінансова академія

В статті аналізуються основні напрями функціонування та підвищення ефективності бурякоцукрового підкомплексу України. Розроблені оптимальні прогнози щодо валових зборів цукрової сировини, виробництва цукру на період 2016-2025 років.

Ключові слова: бурякоцукровий під комплекс, ефективність, цукрова сировина, виробництво цукру.

Постановка проблеми. В Україні бурякоцукрове виробництво є традиційною і досить важливою галуззю АПК. Для її розвитку є необхідні природні умови, зокрема сприятливий клімат та наявність потужних родючих чорноземів. Саме ці об'єктивні фактори позитивно впливають на підвищення врожайності цукрових буряків та їх валових зборів в аграрному секторі.

Цукрові буряки являються сировиною для цукрових заводів. Отже від обсягів виробництва сировини залежить діяльність та економіка цукрових заводів та усього бурякоцукрового підкомплексу країни.

На початку 90х років Україна посідала в Європі перше місце по виробництву цукрових бу-

ряків та цукру на душу населення. Проте вже в 1995 році ці показники значно зменшились.

На даному етапі необхідно забезпечити реалізацію організаційно-економічних та технічних засобів для досягнення оптимізації розвитку бурякоцукрового підкомплексу країни.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Різні напрями проблеми бурякоцукрового підкомплексу досліджували зокрема такі науковці: Калініченко О.В., Плотник О.Д., Саблук П.Т., Каденська М.Ю., Поплавський В.Г., Сиротюк Г.В., Томілін О.О., Ярчук М.М., Фурса А.В. [1-8] та багато інших вчених та фахівців.

Проте результати проведених досліджень не вичерпують весь перелік актуальних техноло-

гічних та економічних питань функціонування бурякоцукрового виробництва України. Зокрема за період 1990 – 2013 роки значно змінювались об'ємні та економічні показники як в аграрному секторі, так і в цукровій промисловості. А тому передбачається простежити основні економічні явища, що відбуваються в аграрній сфері (де виробляється сировина для цукрових заводів) і в цукровій промисловості.

Постановка завдання. Передбачається здійснити аналіз та виявити актуальні проблеми сьогодення (що виникли в бурякоцукровому підкомплексі), а також зосередити увагу на методах їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Успішне функціонування бурякоцукрового

виробництва України залежить від двох основних напрямів: перший – організація виробництва цукрових буряків в аграрному секторі (тобто сировини для цукрових заводів); другий – забезпечення раціонального використання, ритмічної роботи цукрових заводів.

Аналіз кількісних показників цукрових буряків засвідчує: за період 1990 – 2013 років відбувались значні коливання посівних площ, врожайності та валових зборів (таблиця 1). Спостерігається тенденція значного зменшення посівних площ: в 2013 році під цукрові буряки було відведено лише 270,5 тис. гектарів або в 5,9 рази менше в порівнянні з 1990 роком. За цей же період валовий збір цукрової сировини скоротився в 4,1 рази.

Таблиця 1

Кількісні показники цукрових буряків в господарствах України

Роки	Площа, тис. га	Урожайність, ц/га	Валовий збір	
			тис. т	В % до 1990 року
1990	1605,4	275,7	44264,5	100,0
1995	1448,5	204,7	29650,4	67,0
2000	747,0	176,7	13198,8	29,8
2005	623,3	248,2	15467,8	34,9
2010	492,0	279,5	13749,2	31,1
2011	515,8	363,3	18740,5	42,3
2012	448,9	410,8	18438,9	41,7
2013	270,5	398,9	10789,4	24,4

Виробництво цукрових буряків в розрахунку на душу населення в Україні характеризується такими даними: в 1990 році – 859 кг, в 2000 р. – 269, в 2010 р. – 300 кг і в 2013 році – 238 кг. Отже за останніми даними виробництво цукрових буряків на душу населення в 3,6 рази менше в порівнянні з базовим 1990 роком. Проведений аналіз значного скорочення посівних площ та валових зборів цукрових буряків показав, що основна причина такого стану знаходиться в економічній площині. Якщо в 1990 – 1994 роках рівень рентабельності виробництва (окупність затрат) цукрових буряків коливався в межах від 29,5 до 143,5 відсотки, то за останні п'ять років (2009 – 2013 рр.) рентабельність значно зменшилась і змінювалась від 2,7 до 37 відсотків. В окремі роки виробництво цукрових буряків навіть було збитковим.

За останні чотири роки (2010 – 2013 рр.) середня ціна реалізації 1 тонни цукрових буряків змінювалась від 397,8 грн. до 516,0 грн. Ціна 1 кг цукрової сировини коливалась від 40 до 52 копійок.

Отже, економічна ситуація, що склалась в аграрному секторі для буряківництва несприятлива. При такому стані практично неможливо успішно вирішувати проблему збільшення виробництва цукру як для внутрішніх потреб країни, так і для експорту.

Для докорінного покращення стану в буряківництві та забезпечення успішного розвитку бурякоцукрового підкомплексу України необхідно запровадити механізм державного регулювання

цін на цукрову сировину. За цих умов слід забезпечити рентабельність виробництва на рівні 40–50 відсотків.

Відмічені вище коливання посівних площ та валових зборів цукрових буряків впливали на ритмічність роботи цукрових заводів, їх завантаження тощо.

Кількість цукрових заводів в Україні за весь період аналізу суттєво зменшилась. В 1990 році було 192 заводи, в 2000 – 165, в 2010 році – 73, в 2013 році – 38 заводів.

За уточненими даними в даний час працює 41 цукровий завод. Був період, коли в країні було демонтовано 37 цукрових заводів.

В таблиці 2 наведені основні показники цукрових заводів України за останні чотири роки. Як видно з цих даних, в 2013 році в порівнянні з 2010 роком зменшився обсяг заготівлі цукрової сировини на 31%, а в її переробки на 30,5%. А тому цукру вироблено за цей період менше на 334,03 тис. т. або на 21,6%.

З метою ефективного функціонування бурякоцукрового підкомплексу країни необхідно досягти ритмічної діяльності галузей – сільського господарства і цукрової промисловості. Це сприятиме вирішенню першої задачі - досягти річного виробництва цукру в Україні в обсязі 1,7 млн. т щорічно, що повністю забезпечить внутрішню потребу в цукрі із розрахунку 38 кг на душу населення в рік. При цьому заготівля цукрової сировини (буряків) повинна досягти 13, 4 млн. т щорічно.

Таблиця 2

Основні показники роботи цукрових заводів України

Показники	2010	2011	2012	2013	2013 в % до 2010
Заготівля цукрової сировини (буряків), млн.т	13,37	17,79	17,55	9,22	69,0
Цукристість буряків, %	15,30	16,63	16,11	16,26	106,3
Переробка буряків, млн.т	13,03	17,36	17,17	9,06	69,5
Втрати буряків при зберіганні, %	2,52	2,38	2,15	1,70	67,5
Вироблено цукру, тис.т	1546,17	2330,95	2226,38	1212,14	78,4
Вихід цукру, %	11,86	13,46	12,95	13,35	112,6
Тривалість виробництва, діб	63,70	75,14	80,68	64,80	101,7
Вироблено цукру, т/га	3,12	4,52	5,0	4,50	144,2
Кількість працюючих заводів, одиниць	73	77	63	38	52,1

Друга задача – збільшення обсягу виробництва цукру з метою його експорту в інші країни. За деякими даними ще в 1991 році Україна посідала перше місце серед країн Європи по виробництву цукру. Поставки цукру на експорт на той час становили понад 3,5 млн. т.

Надаючи досить важливого значення роз-

витку бурякоцукрового підкомплексу України, нами розроблені оптимальні прогнози виробництва цукру до 2025 року і які подані в таблиці 3.

Із цих даних видно, що до 2016 року включно обсяг виробництва цукру буде дещо меншим внутрішніх потреб країни.

Таблиця 3

Оптимальні прогнози показників бурякоцукрового підкомплексу в Україні

Роки	Валовий збір цукрових буряків, млн. т	Заготівка цукрової сировини, млн. т	Переробка буряків, млн. т	Вихід (виробництво) цукру	
				Всього, тис. т	В т.ч. на експорт тис. т
2013	10,79	9,22	9,06	1209,8	-
2016	12,00	10,20	10,03	1340	-
2017	15,00	12,75	12,49	1700	-
2018	16,00	13,60	13,33	1780	80
2019	18,00	15,30	14,99	2001	301
2021	23,00	19,55	18,33	2447	747
2023	25,00	21,25	20,82	2779	1079
2025	30,00	25,50	24,99	3336	1636

Починаючи з 2017 року Україна може повністю відмовитись від імпорту цукру. Згідно розрахунків з 2018 року не лише повністю буде забезпечення цукром на внутрішні потреби, але й буде можливість продавати цей товар в інші країни. Отже, експортні можливості країни щодо продажу цукру будуть збільшуватись, а це є запорукою зростання валютних надходжень.

Шляхи реалізації прогнозів виробництва та експорту цукру полягають ось у чому. Ми живемо в епоху регульованої ринкової економіки, а тому саморегулювання не сприятиме бажаним позитивним наслідкам.

А тому може бути прийнята постанова Кабінету Міністрів України «Про розвиток бурякоцукрового підкомплексу України». В ній слід передбачити перспективну динаміку розвитку як галузі буряківництва, так і цукрової промисловості України на найближчі 10 років. Конкретні цифри збільшення валових зборів цукрових буряків слід передбачити також в областях України.

Значні резерви у вирішенні проблеми суттєвого збільшення цукрової сировини для переробного підкомплексу мають привести в дію сільськогосподарські підприємства. Це новітні (передові) технології вирощування цукрових буряків,

високий рівень агротехніки, матеріальні стимули працівників аграрного сектору тощо.

Висновки. Буряківництво - важлива галузь АПК, розвиток якої впливає на функціонування бурякоцукрового підкомплексу України. На початку 90х років наша країна займала перше місце в Європі як щодо виробництва цукрових буряків, так і цукру в розрахунку на душу населення.

В аграрному виробництві в 2013 році спостерігається тенденція скорочення посівних площ цукрових буряків в порівнянні з 1990 роком в 5,9 рази. За цей же період валовий збір цукрової сировини скотився в 4,1 рази. Основною причиною такого стану – низькорентабельне виробництво цукрових буряків, відсутність ефективного державного регулювання.

Виробництво цукру цукровими заводами країни в 2013 році зменшилось в порівнянні з 2010 роком на 334,03 тис. т або на 21,6%.

Для докорінного покращення економічної ситуації та успішного розвитку бурякоцукрового підкомплексу України необхідно запровадити механізм державного регулювання цін на цукрову сировину та забезпечити рентабельність виробництва до 40 – 50 відсотків.

Список використаної літератури:

1. Калініченко О.В. Формування інтеграційних відносин у підприємствах бурякоцукрового підкомплексу / О.В. Калініченко, О.Д. Плотник / Наукові праці ПДАА. Випуск 3, т. 1 – Економічні науки. – Полтава. – 2011. – С. 129 – 135

2. Поплавський В. Г. Бурякоцукровий підкомплекс України: стан, проблеми, перспективи / В.Г. Поплавський, Г.В. Сиротюк. – Львів: ЛДАУ, 2001. – 164 с.
3. Саблук П.Т. Цукробурякове виробництво України: проблеми відродження, перспективи розвитку / П.Т. Саблук, М.Ю. Каденська. – К. : ННЦ ІАЕ, 2007 – 390 с.
4. Томілін О.О. Проблеми розвитку ринку цукру в Україні / О.О. Томілін // Наукові записки. Серія «Економіка»: зб. наук. праць. – Острого: Національний університет «Острозька академія», 2012. – Вип. 20. – С. 26 – 30.
5. Томілін О.О. Проблеми розвитку цукробурякової галузі агропромислового підкомплексу / О.О. Томілін// Вісник Ужгородського національного університету: Економіка. Ужгород: Ужгородський національний університет, 2012. – Вип. 3(37). – С. 51 – 54.
6. Томілін О.О. Розвиток цукробурякового виробництва в ринкових умовах / О.О. Томілін// Економіка АПК. – 2012. - №217. – С.42 – 48.
7. Фурса А.В. Цукробуряковий комплекс України: стан і перспективи розвитку / А.В. Фурса// Економіка АПК. – 2005. - №2. – С. 20 – 24.
8. Ярчук М.М. Реструктуризація цукробурякового виробництва в Україні та підвищення його дохідності / М.М. Ярчук// Економіка АПК. – 2008. - №5. – С. 59 – 64.

Бабенко А.Г. Анализ функционирования свеклосахарного подкомплекса Украины

В статье анализируются основные направления функционирования и повышения эффективности бурякоцукрового подкомплекса Украины. Разработанные оптимальные прогнозы валового сбора сахарной сырьев, производства сахара на период 2016-2025 годов.

Ключевые слова: свеклосахарный подкомплекс, эффективность, сахарное сырье, производство сахара.

Babenko A.G. Analysis of operation sugar beet subcomplex Ukraine

In article the main directions of functioning and increase of efficiency of a beet sugar complex of Ukraine are analyzed. The optimal forecasts were designed. They showed gross harvest of sugar beet and its production for 2016-2025 years.

Keywords: sugar beet subcomplex, effectiveness, raw sugar, sugar.

Дата надходження до редакції: 11.01.2015 р

Рецензент: д.е.н., професор Михайлова Л.І.

УДК 634:330.3:330.322

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГАЛУЗІ САДІВНИЦТВА

Л. О. Барабаш

За останні роки в Україні спостерігається тенденція до збільшення виробництва плодів і ягід на основі застосування сучасних технологічних досягнень. Проте найбільш важливими проблемами функціонування садівництва залишаються велика частка старих і зріджених низькопродуктивних садів, зношеність матеріально-технічної бази, дефіцит інвестиційних ресурсів тощо. Зважаючи на це, основним шляхом підвищення ефективності галузі є якнайповніше використання науково-технічного потенціалу, спрощення доступу до кредитних ресурсів, державне стимулювання інноваційної активності господарюючих суб'єктів тощо.

Ключові слова: садівництво, тенденція, інновації, інвестиції, державна підтримка.

Постановка проблеми. У повноцінному наповненні продовольчого ринку України важлива роль належить плодам та ягодам. На ефективність їх виробництва значною мірою вплинули сучасні зміни економічних умов господарювання, сформувавши принципово нові вимоги до ведення садівництва. В цьому контексті переведення галузі на інноваційно-інвестиційний шлях розвитку набуває особливо важливого значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми ефективного функціонування садівництва, його інноваційного розвитку та фінансового забезпечення розглядалися у працях О.О. Гурової, О. Ю. Єрмакова, В. А. Рульєва, І. А. Сало, О. М. Шестопаля, С.В. Шерстюк, А. І. Шумейка та ін.

Садівництво є однією з традиційних галузей сільського господарства України, розвиток якої ґрунтується, перш за все, на досить сприятливих ґрунтово-кліматичних умовах для вирощування більшості плодкових та ягідних культур, а головним завданням є забезпечення населення цінними продуктами харчування, а переробної галузі – сировиною [1, с. 64; 2, с. 50; 3, с. 58]. Проте більшість науковців відмічає, насамперед, диспаритет цін на промислову та плодоягідну продукцію, а також недосконалість і недостатність підтримки галузі з боку держави [4, с. 296-297; 5, с. 264-265; 6, с. 274-279].

Зважаючи на трансформаційні процеси в економіці, посилення конкуренції між світовими виробниками садівницької продукції тощо, потре-